

هه نديك ئاداب بو فيرخوازاني زانستي شهري

كهم / محمدي كاني سارد

وتار خوين له مزگهوتي: الفرقان

له شورش / چه مچه مال

لهرلكو كراره كنر

مائپهري بههشت

www.ba8.org

islam_kurd_ba8@yahoo.com

07701517378

عيراقه - كوردستان - كه لار

هه ميشه له گه لمان بن بو بهر هه هه نوو

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على نبينا محمد وعلى آله وأصحابه وأتباعه الى يوم الدين .

سه‌لامی خوای گه‌وره له‌هموو خوشک و بریاه‌کی به‌پرز بیټ ئه‌م باسه هه‌ندیك ئادابی گرتوته خو، بۆ قوتابیانی زاستی شهرعی، چ به‌رامبه‌ر خویان، یان به‌رامبه‌ر مامۆستاکانیان، که پیوسته ره‌چاو بکریټ.

یه‌که‌م: مه‌به‌ست ره‌زامه‌ندی (الله) بیټ.

برای خۆم: باده‌رچوونت بۆ به‌ده‌ست هینانی زانستی شهرعی له‌به‌ر ره‌زامه‌ندی په‌روه‌ردگار بیټ، وریابه‌ریاو ناوبانگ تیکه‌لی نه‌بیټ، جا ئه‌و کاته خوای گه‌وره مه‌به‌ستی خیری بۆ ویستی شاره‌زات ده‌کات، وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ﴾ [العنکبوت: ۶۹]

واته: ئه‌وانه‌ی له‌ پیناوی ئیمه‌دا کۆشش و جیهاد ده‌که‌ن، ئیمه‌ش پینماییان ده‌که‌ین بۆ ریگاکانی گه‌یشتن به‌ئیمه، به‌لام گومانی تیدا نییه‌ خاوین کردنه‌وه‌ی ناخ هه‌ولی ده‌ویټ، وه‌کو ئیمامی سوفیانی الثوری (ره‌حمه‌تی خوای لی بیټ) ده‌فه‌رموویت:

(ماعالجت شیئا أشد علي من نيټي) .

واته: چاره‌سه‌ری هیچ شتیکم نه‌کردوه به‌ئهنده‌زی خاوین کردنه‌وه‌ی نیه‌تم له‌سه‌رم گران بوویټ، به‌لام تۆ خۆت ماندوو بکه‌ خوای گه‌وره سودمه‌ندت ده‌کات، وه‌کو ابراهیم النخعی (ره‌حمه‌تی لی بیټ) ده‌فه‌رموویت:

(مَنْ طَلَبَ شَيْئًا مِنَ الْعِلْمِ يَتَغَيُّ بِهٖ اللَّهُ عِزَّ وَجَلَّ، آتَاهُ اللَّهُ عِزَّ وَجَلَّ مَا يَكْفِيهِ) ^(۱).

واته: هه‌ر که‌سێک هه‌ولدا بۆ به‌ده‌ست هینانی به‌شیک له‌ عیلم و زانیاری، تیدا مه‌به‌ستی خوای گه‌وره بیټ، ئه‌وا خوای په‌روه‌ردگار له‌زانستی شهرعی ئه‌وه‌نده‌ی پیی ده‌به‌خشیټ که‌به‌سی بیټ. به‌لام که‌ ریای تیکه‌وت ئه‌و ماندو بوونه به‌ره‌و دۆزه‌خی ده‌بات، په‌نا به‌خوا، وه‌کو پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموویت:

(مَنْ تَعَلَّمَ عِلْمًا مَّا يُتَغَيُّ بِهٖ وَجْهَ اللَّهِ، لَا يُعْلَمُهٗ إِلَّا لِيُصِيبَ عَرْضًا مِنَ الدُّنْيَا، لَمْ يَجِدْ عَرَفَ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ) ^(۲).

واته: هه‌ر که‌سێک فی‌ری زانست و زانیاریه‌کی شهرعی بیټ، له‌وه‌ که‌ ده‌بیټ مه‌به‌ست تیدا خوای گه‌وره بیټ، به‌لام فی‌ر نه‌بیټ ته‌نها بۆ ئه‌وه نه‌بیټ به‌شیک له‌دوینیا به‌ده‌ست به‌یټ، ئه‌وا ئه‌و که‌سه بۆنی به‌هه‌شت ناکات له‌ دوارپۆژدا - په‌نابه‌ خوای گه‌وره -.

(۱) (کتاب العلم للنسائی: ۲۷).

(۲) (المستدک علی الصحیحین ۱/۱۱۳، سنن ابن ماجة: ۲۵۲، سنن أبي داود: ۳۶۶۴، وصححه الشيخ الألبانی فی: صحیح الجامع الصغیر: ۶۱۵۹).

دووهم: به‌رده‌وام به له‌ئاماده بوونی وانه‌کاندا:

چونکه به‌رده‌وام بوون له‌ئاماده بوون هۆکاری فیروون و وه‌رگرتنی زانیاری نوییه، بۆیه هر قوتابی عیلمیک هه‌مم و غه‌می فیروون بوو، خوای گه‌وره إن شاء الله فییری ده‌کات، وه‌نیه‌تیشی خاوین ده‌کات، مادام له‌ترسی خودایه، وه‌هر کات سوودمه‌ند بوو به به‌شیک له‌عیلم، ئه‌وا به‌شیک له‌جه‌هل و نه‌زانین ده‌پوات، یه‌کێک له‌زانایانی سه‌له‌ف ده‌فه‌رموویت:

(إن أحداً لا يُولد عالماً والعلم بالتعلم) .

واته: هیچ که‌سیک به‌زانایی له‌دایک نابیت، بۆیه زانست و زانیاری به هه‌ول‌دان و فیروون، که‌ئه‌مه‌ش هاومانای فه‌رموده‌یه‌کی پیغه‌مبه‌رمانه ﷺ که ده‌فه‌رموویت:

(إنما العلم بالتعلم)^(۳) .

که‌وا بوو به ده‌ست هینانی زانستی شه‌ری به میراتی نییه، به‌لکو هه‌ول و کۆششه، وه‌کو ئیمامی أحمد (په‌حمه‌تی خوای لی بییت) ده‌فه‌رموویت:

(إنما العلم مواهب يؤتیه الله من أحب من خلقه، وليس ينال أحد بالحسب)^(۴) .

واته: له‌پاستیدا عیلم به‌هه‌یه‌که خوای گه‌وره ده‌یدات به‌هر که‌س له‌بنده‌کانی که خۆشی بویت، بۆیه هیچ که‌سیک به‌هۆی هه‌سه‌بو په‌سه‌نه‌وه پیی ناگات.

إذالم تزرع و ابصرت حاصدا

ندمت على التفريط في زمن البذر

هه‌یه له‌گه‌نجانی قوتابی عیلم ده‌لیت: به‌رده‌وام له‌ئاماده بوون، به‌لام که‌ده‌رده‌چم له لای هه‌موویان به‌شیکم بیر ده‌چیته‌وه!

برای خۆم: نائومید مه‌به و ئاماده‌به، به‌لام بگه‌ری به‌دوای خه‌له‌لداو بزانه هۆکاری له‌بیر چونه‌وه‌ت چیه، ئیمامی شافعی (په‌حمه‌تی خوای لی بییت) ده‌فه‌رمیت:

(شکوت الی و کعب سوء حفظی

فأرشدنی الی ترک المعاصی

وأخبرنی بأن العلم نور

ونور الله لأیهدی لعاصی)^(۵) .

واته: سکا‌لام برد بۆلای وه‌کیع به‌هۆی خراپی له‌به‌ر کردم، پینیشاندهری کردم به وازه‌ینان له‌سه‌ر پیچی، وه‌هه‌والیشی پیدام که‌عیلم و زانیاری نوره، وه نوری خواش بۆ سه‌رپیچیکار هه‌رگیز نابیت به هیدایه‌ت.

(۳) (سلسلة الأحاديث الصحيحة: ۳۴۲).

(۴) (معالم في طريق طلب العلم: ۶۸).

(۵) (ديوان الإمام الشافعي: ۴۱).

سیّ یه‌م: له سه‌ره‌تاوه ئاماده به

واته: دوا مه‌که‌وه و ئیهمالی مه‌که، به‌لکو پیروزی دهرسه‌که‌ت بده به‌سه‌ر کاره‌کانی تردا به‌لکو ئه‌مه به گرنگ بیینه ئه‌وانی تر له‌دوای ئه‌مه، نه‌وه‌ک وه‌کو ئه‌وانه‌ی که مه‌حروم بئی به‌شن له‌عیلم، عیلم وه‌کو شتیکی جزء ی بیینی په‌نا به‌خوا، بویه ئه‌گه‌ر له‌هه‌موو مه‌وعیدیکی وانه‌که‌تدا ئاماده بوویت ئه‌وا زیاتر سوومه‌ند ده‌بیّت، پرسیار کرا له ئیمامی الشعبی (په‌حمه‌تی خوای لی بیّت):

(من أين لك هذا العلم كله؟ قال: بنفى الاعتماد، والسير في البلاد، وصبر كصبر الحمار، وبكور ككور الغراب)^(۶).

واته: ئه‌م هه‌موو زانسته‌ت له‌کوئی بوو؟ فه‌رمووی: به‌وه‌ی هیچ متمانه‌یه‌کم نه‌هیشت ته‌نها متمانه به‌الله نه‌بیّت، وه‌گه‌ران به‌شاره‌کاندا، وه‌ئارام گرتن له‌سه‌ر هه‌ر نا‌په‌حه‌تی‌ه‌ک که‌دروست ده‌بوو، وه‌زوو ئاماده بوون، یان زوو دهرچون، وه‌کو زوو دهرچونی قه‌له‌په‌ش.

سه‌معانی ده‌یگی‌پیتته‌وه له‌ الفرعانی که فه‌رمووی: (ئیمه گویمان له فه‌رمووده ده‌گرت لای (عبدالصمد بن الفضل) له کاتی‌کدا ده‌رگا‌که‌مان دا‌خرا‌بوو، یه‌کیک له ده‌رگا‌که‌ی دا زور به‌توندی، عبدالصمد به یه‌کیکمانی ووت، هه‌سته ته‌ماشای بکه: ئه‌گه‌ر ئه‌م له‌وانه بوو که ئه‌هلی ره‌ئین، ده‌رگا‌که‌ی لی بکه‌وه، به‌لام ئه‌گه‌ر ئه‌هلی حدیث بوو ده‌رگای لی‌مه‌که‌وه، هه‌ندیکیان وتیان ئایا ئه‌هلی حدیث له پیشتر نین که ده‌رگایان بو بکریته‌وه؟ فه‌رمووی: نه‌خیر، ئه‌هلی ره‌ئی له‌پیشترن، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی ئه‌مه کاری هاوه‌لانی حدیثه، ئه‌ی بو زوو ئاماده نه‌بوون، ئه‌مه کاری هاوه‌لانی ره‌ئی نییه، بویه عوزریان بو داده‌نریّت)^(۷).

جا برای فی‌رخوازم: ئه‌گه‌ر زوو له‌خزمه‌تی دهرسدا بیت بزانه چ خیریکت به‌ده‌ست ده‌گات، به‌سه‌له‌واتی مه‌لایکه‌ت بوّت، به‌دابه‌زینی په‌حمه‌ت بوّت.

العراقی باسی ده‌کات له (المرححات) له‌هۆکاره‌کانی ترجیع کردن له‌لای زانایانی فه‌رمووده‌ناس (ئه‌گه‌ر که‌سیکی نزیک له‌ شیخ له‌گه‌ل که‌سیک که‌ دوور بیّت و به‌که‌می له‌لای شیخ بیّت، جیا‌وازییان له‌نیواندا دروست بووه، ئه‌وا ریوایه‌تی نزیکه‌که‌ پیش ده‌خریّت به‌سه‌ر دوره‌که‌دا، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی کابرای نزیک زیاترو نزیک‌ترو بئی ده‌نگ بووه‌گوئی له‌ شیخه‌که‌ی و ئه‌و فه‌رمووده‌یه‌ش بووه که‌ گێراویتیوه.

چواره‌م: هه‌روانه‌یه‌کت له‌ده‌ست چوو، به‌گوئی گرتنه‌وه پیی بگه.

سارد مه‌به‌وه له‌و وانه‌یه‌ی له‌ده‌ستت چوو، ئه‌گه‌ر چی ئیش و ئالوژی هه‌ندی جار پوو له‌مرؤف ده‌کات، به‌لام ئه‌گه‌ر چالاک بیت له‌دهرسه‌کانندا ده‌توانیت به‌وان بگه‌یت، به‌سود وه‌رگرتن له‌و ته‌سجیل کراوه، یان له‌ هاو‌پیکانت چونکه زۆریه‌ی وانه‌کان زنجیره‌ باسن، مه‌یه‌له‌ بچپریّت، ئه‌گه‌ر وابوویت ئه‌وا ده‌یسه‌لمینی إن شاء الله که قوتابی عیلمیت، وه‌ به‌م کاره ده‌ربازت ده‌بیّت له‌سیفه‌تیکی دوورپه‌وه‌کان، چونکه ئه‌وان نه‌ک ئه‌م جووره هه‌وله‌ ناده‌ن، به‌لکو ئاماده‌ش بن هه‌ولی وه‌رگرتنی ناده‌ن،

(۶) (معالم في طريق طلب العلم: ۷۱، الرحلة في طلب الحديث: ۱۶۹).

(۷) (معالم في طريق طلب العلم: ۷۱).

وهكو خواي گه وره ده فهرموويت: ﴿ وَمِنْهُمْ مَّن يَسْتَعِمْ إِلَيْكَ حَتَّىٰ إِذَا خَرَجُوا مِنْ عِنْدِكَ قَالُوا لِلَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مَاذَا قَالَ أَنفَأُ أَؤْتِيكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ﴾ [محمد]

واته: ئەي محمد ﷺ هه نديك لهو دووروانه گویت بۆ ده گرن، هه تا کاتی له لای تو هه لدهستن، ده پرسن له وانه ی زانیاریان پیدراوه (هاوه لآن) ئەری ئیستا ئەم پیاوه چی وت؟ ئا ئەوانه خودا مۆری تاوانباری ناوه به سهر دلایندا، وه شوینی هه واو ئاره زووی خویمان که وتوون .

حالی نه ئەبوون، یان له بهر جهه لیان، یان له بهر گالته جاپیان، خواي گه وره بمانپاریزی له خویمان و فکرو سیفه تیان.

پینجه م: کاتیک له دهرسا بویت بیدهنگ به و خوت سهرقال مه که.

به داخوه به دی ده کریت له کاتی که د ماموستا خه ریکی وانه ووتنه وهی وانه که یه، هه نديک له قوتابیه کان خویمان سهرقال ده کن، یان به موبایله وه، یان هه ر شتیکی تر، که ئەمه پینچه وانه ی ئەده بی سه له فه به رامبه ر عیلم .

ئیمامی الذهبی (په حمه تی خواي لی بیّت) ده یگی پیته وه له (احمد بن سنانه وه) که فه رمووی: (کان عبدالرحمن بن مهدی لا یُحدث فی مجلسه، ولا یُیری قلم، ولا یتبسم أحد، ولا یقوم أحد، کأنما علی رؤوسهم الطیر، أو کأنهم فی الصلاة (فإذا رأى أحداً منهم تبسم أو تحدث لبس نعله وخرج)^(٨) .

واته: عبدالرحمن ی کورپی مه دی (په حمه تی خواي لی بیّت) له مه جلیسیدا له کاتی وانه ووتنه وهیدا قسه نه ده کرا، وه که س خه ریکی چاک کردنی قه له م نه ده بوو، وه که س پیننه ده که نی، وه که س هه لئاسا، کش ومات بوون هه روه کو ئەوه ی بالنده له سهر سه ریان بیّت، یان وه کو له نویتژدا بن وابوو، وه ئەگه ر یه کیکی ببینیا یه پیده که نی، یان بزه پیکه نین، یان قسه ده کات، نه عله کانی له پیده کردو ده رۆی واته تو په ده بوو. بیستت برای خوّم مه جلیسی عیلم چ ئەده بیکی ده وی؟ له بهر ئەوه ی مه جلیسیکه ئارامی و سه کینه ت چوار ده وره ی گرتوو، بۆیه سهرقال بوون قوتابی بی ئاگا ده کات له زانسته که و پینچه وانه ی هه یبه تی عیلمه، که ئەم ئەده به ش ئەده بی هاوه لآن بوو (خوایان لی پازی بیّت).

شه شه م: ناماده ی موهازه ره گشتی یه کان به.

راسته سهر قالبوون به هۆی کارکردن و بزۆی ژیان له زۆر شتی کردوون، به لام به پپی توانا، چونکه له زه تی عیلم ئازار لاده بات، یاذن الله، به تاییبه تی ئەوانه ی ناخوینن به هۆی نه خویننه واریان، ده توانن سوود له موهازه ره کان وه ربگرن، به تاییبه تی ئەو ماموستایانه ی متمانه به عیلمیان ده کریت، وه بزانه مادام له بهر زاتی - الله - ناماده ده بییت، خواي گه وره ش به ره که ت ده خاته کاته وه، بۆیه سوودمه ندی دین و دونیا و دواپۆژ ده بییت إن شاء الله، چونکه که ته مه نت رۆی ئەو کاته وه رگرتنت لاواز ده بییت، وه په شیمانی سوودی نابی، شیخ جبرین (په حمه تی خواي لی بیّت) باسی ده کات: (أن ثلة من طلبة العلم عندما كانوا فی زمن الطلب كانوا یتأسفون ویندمون علی مشایخ أدرکوهم لکونهم لم یحضروا حلتهم)^(٩) .

(٨) (تذکر الحفاظ: ٣٣/١، سیر اعلام النبلاء) .

(٩) (معالم فی طریق طلب العلم: ٧٦) .

واته: زۆريک له قوتابيانى عيلم هه بوون ئەسهفيان هه لده کيشاو په شيمان بوون، له کاتى خویندياندا گه يشتبوون به زۆريک له شه يه کان، چونکه ئامادهى حهلقهى دهرزو موحازهره يان نه بوون.

که وابوو برائى خو شه ويستم هه رکات زانيت له هه ر مزگه وتيک وتار يان موحازهره هه يه برۆ به مه رجيک ئەو که سه متمانەى پي بکريت به خوئى و علمه کهى، واته ئەهلى سوننه بيت، نه ک حيزبى و بيدعه چى.

ئەگەر زانياريشت هه بوو له وهى ماموستا ده يلى هه ر ئاماده به، چونکه به هه لسوکه وتى ماموستا و خو په وشتى سوودمه ند ده بى.

حه وته م: هه رگيز نائومي د مه به.

برائى خو م: له بيرچوون، يان شت درهنگ وه رگرتن سروشتى به شيكه له خه لك تو يه كه م كه س يان ته نها كه سيك نيت كه وا بيت، بۆيه نائومي د مه به، هه ول بده به ده ورکردنه وهى و دووباره کردنه وهى، چ کاتيک هه يه پيرۆتر بيت له و کاتهى تو به سه رى ده به يت بۆ تيگه يشتن له زانستيک؟!

ئيمامى ئەحمه د (په حمه تى خواى لى بيت) له گه ل به رزى و پله و پايه و گه وره يى فه زلى ده فه رموويت: (مکتب في کتاب الحيض تسع سنين حتى فهمته)^(١٠).

واته: نو (٩) سالم پي چوو له کتابى حه يز هه تا تيگه يشتم.

ئيمامى الشنقيطي (په حمه تى خواى لى بيت) باسى خوئى ده کات له پيشه کهى ته فسیره که يدا (أضواء البيان) که شه يه کهى مه سه له يه کهى بۆ شه رح کرد بوو، به لام له لای روون نه بوو، ده فه رموويت: ئەو مه سه له يه م لا روون نه بوو، گه پامه وه بۆ مال و که وتمه پيشکين و ليکو لینه وه، خزمه تکاره که ش وه ستابوو له ديار سه رم به گلوپيکه وه، به رده وام له گه پاندا بووم و چاى سه وزم ده خوارد تا خو ر که وت، ده فه رموويت: إشکاله که م نه ما، تا به هوئى ئەو گه پانه وه بى پيويست بووم له وانهى رۆزى دووم، له به رامبه ر ئەو عيلمه ي که ده ستم که وت، به هوئى گه پان له تيگه يشتن له يه ک بابە تدا زانيارى يه ک رۆزى به ده ست هينا.

بۆيه هه رگيز نائومي د مه به، ئيلا په روهر دگار به شت ده دات، داواى يارمه تى له خواى گه وره بکه، هه بووه له زانايان ده يان به لکو سه دان دره م و دياريان ده دا له پيتاو گه يشتن به بابيک له بابه کانى عيلم، بۆيه کاتيک تينه گه يشتى هيج عيب نيه به گه ريوه بۆ لای ماموستا که ت چه ند جار، وه ئەو قوتابيانه ي پيکه وه ن، شه رم مه که و پيت عيب نه بيت با ته مه نى له خوار ته مه نى تووه بيت، که به داخه وه ئەو شه رم کردنه به شيک له قوتابى عيلمى بى به ش کردوه له به شيک زانيارى، بۆيه ئەو کيبرو فيزه لابه، وه ئەو شه رمه دروست کراوه لابه که نه ک خيرى تيا نيه به لکو زيانى ليداوى، ئيمامى موجهيد (په حمه تى خواى لى بيت) ده فه رموويت: (لا يتعلم العلم مستحي ولا مستكبر)^(١١).

واته: ئينسانى شه رمن و خو به زل زان هه رگيز فيرى زانيارى ناييت.

(١٠) (طبقات الحنابلة: ١ / ٢٦٨).

(١١) (رواه البخاري: كتاب العلم، فتح الباري: ٣٠١ / ١).

به‌راستی ئه‌وه له‌شه‌یتانه‌وه‌یه که له‌خۆبایی بوون و عوجب ده‌کاته کالای بالایی .

شعبه (په‌حمه‌تی خوای لی بیئت) ده‌فه‌رموویت: (من ده‌چووم بو لای قناده (په‌حمه‌تی خوای لی بیئت) پرسپاری دوو فه‌رمووده‌م ده‌کرد، پیی ده‌وتم، پاشان ده‌یوت: زیاترت پیی بلیم؟ ده‌موت، نه‌خیر، تا له‌به‌ری ده‌که‌م به‌ته‌واوی، بویه ئیمامی الزه‌ری (په‌حمه‌تی خوای لی بیئت) ده‌فه‌رمووی:

(من طلب العلم جملة واحدة فاته جملة، وإنما يدرك العلم حديث وحديثان)^(۱۲) .

واته: هه‌ر که‌سیک داوای عیلمی کرد، یان گه‌را به‌دوایدا به‌یه‌ک جار ویستی به‌ده‌ستی به‌ینی، ئه‌وا زۆریکی له‌ده‌ست ده‌چی، به‌لکو به‌عیلم ده‌گات به‌وه‌رگرتنی یه‌ک فه‌رمووده یان دوان.

هه‌شته‌م: له‌کاتی ده‌رس و وانده‌دا قسه‌ به‌ مامۆستا که‌ت مه‌به‌ره.

ئه‌مه‌ش خۆی له‌خۆیدا ئه‌ده‌به له‌حه‌له‌قاتی عیلمدا، بویه له‌کاتی وانده‌دا پرسپاری زۆر کردن، یان هه‌ر هه‌لوێستیکی تر که‌می ئه‌ده‌به به‌رامبه‌ر مامۆستا، یان به‌ره‌په‌رچ دانه‌وه‌ی له‌بابه‌تی‌کدا، ئه‌گه‌ر گه‌رفتیکی وا دروست بوو، له‌پاش ته‌واو بوون به‌په‌زه‌وه به‌مامۆستا بلی.

په‌غه‌مه‌ری خوا ﷺ ده‌فه‌رموویت:

(ليس منا من لم يجل كبيرنا، ويرحم صغيرنا، ويعرف لعالمنا حقه)^(۱۳) .

واته: له‌سوننه‌تی من لایداوه که‌سیک په‌زه‌مان نه‌رگزی (ئه‌وانه‌ی چونه‌ته ناو ساله‌وه) وه‌به به‌زه‌یی نه‌بیئت و په‌رحم به‌بچووکمان نه‌کات، وه‌مافی زاناکانمان نه‌زانیت.

واته: په‌په‌زی لای نه‌گریت قه‌دری لا به‌رز نه‌بیئت، له‌کاتی‌کدا قه‌دری لای په‌روه‌ردگار زۆر به‌رزه، بویه سه‌له‌فی ئیمه‌یه‌ک له‌ئامۆزگاریه‌کانیان ئه‌وه‌بوو بو قوتابی عیلم که‌ په‌زه‌مان مامۆستاکانیان بگرن وله‌کاتی شه‌رح کردنی بابه‌تی‌کدا ووتنه‌یان پیی نه‌بن، ئیمامی بوخاری (په‌حمه‌تی خوای لی بیئت)، له‌ (کتاب العلم) دا بابیکی داناوه له‌ژیر ناوی (باب من سئل علماً وهو مشغل في حديثه فأتم الحديث ثم أجاب السائل)

واته: که‌سیک پرسپاری زانستیکی شه‌ری لیکرا، له‌کاتی‌کدا سه‌رقالی وته‌که‌ی بوو، ئه‌وه وته‌که‌ی، یان وتاره‌که‌ی ته‌واو ده‌کات، پاشان وه‌لام ده‌داته‌وه.

پاشان فه‌رمووده‌یه‌کی هه‌یناوه له‌أبی هوره‌یره‌وه ﷺ ده‌فه‌رموویت:

(بَيْنَمَا النَّبِيُّ ﷺ فِي مَجْلِسٍ يُحَدِّثُ الْقَوْمَ جَاءَهُ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ: مَتَى السَّاعَةُ؟ فَمَضَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُحَدِّثُ، فَقَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ: سَمِعَ مَا قَالَ فَكَّرَهُ مَا قَالَ، وَقَالَ بَعْضُهُمْ: بَلْ لَمْ يَسْمَعْ، حَتَّى إِذَا قَضَى حَدِيثَهُ قَالَ: أَيْنَ أَرَاهُ السَّائِلُ عَنِ السَّاعَةِ؟ قَالَ: هَا أَنَا يَا

(۱۲) (من هدي السلف في طلب العلم: ۶۰ - ۶۱).

(۱۳) (سنن ابن ماجة: ۱۹۱۹، بلفظ آخر، وصححه الشيخ الألباني في: صحيح الجامع الصغير: ۵۴۴۳).

رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: فَإِذَا ضُيِّعَتِ الْأَمَانَةُ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ، قَالَ: كَيْفَ إِضَاعَتُهَا؟ قَالَ: إِذَا وُجِدَ الْأَمْرُ إِلَى غَيْرِ أَهْلِهِ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ^(۱۴)

واته: له کاتیڤدا پیغه مبهري خوا ﷺ له مه جلیسیڤدا شتی بو باس ده فهرمون، کابرایه کی ده شته کی هات ووتی: قیامهت که ی دیت؟ پیغه مبهري خواش ﷺ به رده وام بوو، هه نديک ووتیان بیستی چی ووت به لام پیی ناخوش بوو، هه نديکی تر ووتیان: به لکو نه بییست، تاکاتیڤ ته واو بوو فهرمووی: کوا ئه وهی پرسپاری له قیامهت کرد؟ کابرا ووتی به لئی منم، فهرمووی: کاتیڤ سپارده (ئه مانهت) پاریزگاری لی نه کراو فه ووتینرا، چاوه پروانی هاتنی قیامهت به، کابرا ووتی: فه ووتانی چونه؟ پیغه مبهري خواش ﷺ فهرمووی: ئه گهر کار سپیدرا به که سی ناشیاو ئه وا چاوه پروانی قیامهت به.

جا ئه م فهرمووده یه ئه وهی تیدایه به دی ده کری که گوئی بیستی بووه به لام وه لأمی نه دایه وه، وه کو ئه وهی فیری ئه ده بی بکات.

*عطاء بن أبي رباح (رحمه الله) ده فهرمووی: (وإني لأسمع الشاب ليتحدث بالحديث فأسمع له كأني لم أسمع به، ولقد سمعته قبل أن يولد).

واته: گویم له گنج ده بوو فهرمووده یه کی باس ده کرد، وا گویم لی ده گرت هه روه کو ئه وهی که نه مبیستوه، له کاتیڤدا ئه وه فهرمووده یه شم بیستبوو پیش ئه وهی ئه وه گه نجه له دایک بووبی.

*قال ميمون بن مهران (رحمه الله):

(لا تمار من هو أعلم منك، فإن فعلت حزن عنك علماً، ولم تضره شيئاً)^(۱۵)

واته: هه رگیز موناقه شهو ده مه ده م له گهل که سیڤدا مه که که له تو شاره زاتره، ئه گهر وات کرد (واته: ئه ده بت نواندو هیچت نهوت) ئه وا به شیک له عیلمه که ی ده دا به تو، یان به شیک له عیلمه که ی لای تو کۆده بیته وه له کاتیڤدا هیچ زیانیسی لینا دهیت.

نۆیه م: له پرسپار کردندا ئه ده ب پیویسته.

بیستراوه قوتابی هه یه پرسپار ده کات وه لامیش ده زانی، یان بو تاقیکردنه وهی ماموستا بو ئه وهی به رپه رچی بداته وه، یان بو دهر برینی ئه وهی ئه یزانی، ئه وه هه م (ریایه) وه هه م که م ئه ده بییه، هه یشه مه به سستی خیره به لام نازانی له شیوازی پرسپار، ئیمامی الذهبی له (السير) دا باسی کردوه که ئیمامی مالیک (ره حمه تی خوی لی بی) له حه لقه ی عیلمدا بوو، وانه ی ده وته وه، پاشان پرسپاری لیڤرا له بابه تیڤدا، وه لأمی دایه وه به وته ی زهیدی کوپی ثابت ﷺ (اسماعيل ابن بنت السدي) ووتی: به لام علي وابن مسعود (خویان لی پازی بیته) وا نالین له مه دا... پاشان ده لیت: ئیمامی مالیک فهرمووی: له کوپوه هاتووی؟ وتم له کوفه وه، فهرمووی: (فأین خلفت الأدب؟) ئه ده بت له کوپی به چی هیشت؟ ئه لیت: وتم له راستیدا یادم خستیه وه بو ئه وهی سوودمه ندیم، فهرمووی: علی و عبدالله (خویان لی پازی بیته) نکۆلی له فه زلیان ناکری، وه ئه هلی

(۱۴) (رواه البخاري: ۵۹-۶۴۹۷، السنن الكبرى للبيهقي: ۱۰/۱۱۸، جامع الأصول في أحاديث الرسول ﷺ، شرح السنة للغيوي: ۷/۳۴۳ - ۱/۲۲۱، مسند الإمام أحمد: ۱۷-۴۱۶).

(۱۵) (المبتكرات في الخطب والمحاضرات: ۱۳۱).

پيوهش له سهر قهولى زهيدى كورپى ثابت ﷺ، نه گهر تو له ناو كه سانكدا بيت ودهست پيشخريت كرد له وه دا كه نايزان ونايانس، نه وانيش به شتيك دهست پنده كن تو بيت ناخوش بى.

كه وابو شيوزي پرسيار يان موناقيه شه نه ده بى خوى هيه، بويه برابى خوشه ويستى فيرخواز، خوت پاريزه له و جوړه كه سانه، يان مه پرسه له شتيكدا كه په يوه ندى به تووه نيه، يان وه لام مه دره وه كه پرسيار له تو نيه، يان كه وه لامت لا نيه، دووباره ئيمامى الذهبى (په حمته خوى لى بى) له (السير) دا هيناويتى كه (شبطون) كه يه كيك بو له زانايانى (الاندلس) ئيمامى الذهبى له و مه جلسه دابو، كاغه زيكي بو هات له لاي يه كه له كاربه دهسته كانه وه پرسيارى تيدا نوسيبوو دهر باره ي ته رازووى قيامت (أهما من ذهب أو من فضة؟) ئايا تاى ته رازووى قيامت له ئالتونه ئو دوانه يان له زيو؟ نه ميش كاغه زه كه ي نه م ديو ديو كردو تيدا نوسى قال ﷺ:

(من حسن اسلام المرء تركه ما لا يعنيه)^(١٦).

واته: له ته واوى جوانى ئيسلامه تى ئينسان وازهينايتى له وه ي په يوه ندى پيوه نيه، چ به وته بيت يان كرده وه.

دهيه م: له ره وشته و نه ده بى ماموستا كه ت سوود وهر بگره.

برابى شيرينم، نه ي قوتابى عيلم، چه نده پيوسته عيلم له ماموستا كه ت فير بيت نه وه نده ش پيوسته فيرى نه ده ب و ره وشته جوان بيت له ماموستا كه ت.

ئيمامى الصنعاني وجگه له ويش ده گيرنه وه (مه جلسى ئيمامى أحمد (رحمه الله) (٥٠٠٠) كه س ئاماده ده بوون، (فكان خمسأته يكتبون، والباقي يستمدون من سمتة وخلقته وأدبه)

واته: به لام (٥٠٠) كه س ده ينوسى، نه وانى تر به هره مه ند ده بوون له جوانى و به هيلى و ته كانى، وه له ره وشته به رزى و جوانى نه ده بى (په حمته خوى لى بيت).

وه أبو بكر المطوعى ده فهرموويت: (ئاماده ي مه جلسى أبى عبدالله بووم (ئيمامى نه حمه د) (په حمته خوى لى بيت) دوانزه سال، مسندى به مند الله كانى ده خوينه وه، وه من هيچم نه ده نوسى، به لكو ته نها ته ماشاى نه ده ب و به رزى ره وشتم ده كرد)^(١٧).

گه نجى وا هيه كه سهردانى ده كه يت، يان ده دوييت له گه ليدا هه ست به به رزى هيمه ت و جوانى ره وشته ده كه يت، كه وابوو له سهردانى ماموستايان دامه بړى، با ماموستا شته نه بن، ابراهيم النخعي (په حمته خوى لى بيت) ده فهرمووى:

(كنا نأني مسروقاً فتعلم من هديه ودله).

واته: ده چووين بولاي مه سروق، فيرى پينمايه كانى ده بووين، وابن وهب ده فهرمووى:

(ما تعلمت من أدب مالك أفضل من علمه). واته: نه وه نه ده به ي له ئيمامى مالك فيرى بووم، چا كتر بوو له عيلمه كه ي.

(١٦) (سنن ابن ماجة: ٣٩٧٦، سنن الترمذى: ٢٣١٧ - ٢٣١٨)، وصححه الشيخ الألباني في: مشكاة المصابيح: (٤٨٣٩).

(١٧) (سير أعلام النبلاء: ٣١٦ / ١١، معالم في طريق طلب العلم: ٨٢).

له كۆتاييدا

أ- خۆت بپاريزه له خيلافاتي نيوان زانايان، چونكه ورياييت كه م دهكاتوه.

ب- كاتي خۆت مهكوژه به خویندنی كتابی قورس، چونكه كاتت دهبات وتیش ناگهيت.

ت- ههريگيز كتاب مهگۆره تا تهواوی نهكەيت، چونكه بيبهش دهبيت له گه وههري عيلم.

ث- له گرنگه وه دهست پييبكه، با يه كه م وانته پاش كتابه كه ی - الله - عه قیده بيئت.

ج- بريت نه چيئت كار بکهيت، بهو زانسته ی به دهستی دهيني، وه يه كه م كهس له خۆته وه دهست پييبكه.

ح- وريابه سه ركهش نه بي بهو زانياريه ی لاته، واته به چاوی كه مال مه پوانه خۆت، يان بي پيويستی دهرنه بري

له مامۆستايان، چونكه ئه وه خۆی له خۆيدا جه هله، هه ركهس وابوو، ئه وا ئه وه ی له دهستی چوه زۆر زياتره له وه ی به دهستی

هيناهه، قال سعيد بن جبیر (رحمه الله): (لا يزال الرجل عالماً ما تعلم، فاذا ترك التعلم وظن أنه قد استغني فهو أجهل ما يكون)^(١٨)

واته: به رده وام ئينسان شاره زايه مادام هه ولی فيربوون بدات، جاكاتيک وازی له فيربوون هينا، وه گومانی برد كه بي

پيويسته، ئه وا زۆر نه زانتره له پيشترى.

خ- خۆت بپاريزه به سه ر قالمبون به فه رموده ی لاوازو غه ريب وشازوه،

قال الامام أحمد رحمه الله:

(شر الحديث الغرائب التي لا يعمل بها، ولا يعتمد عليها)^(١٩).

واته: خراپترينى شت له فه رموده دا ئه وانن كه كاريان پي ناكري، وه متمانه يان ناكريته سه ر.

كۆتا وته م ئه وه يه: پيويسته له سه ر قوتايى عيلم كه دوور بيت له گالته وگه پ و قسه ی سووك، يان پيكه نيني زۆر، چونكه

هه ييه تى ئه و زانسته ی هه لتگرتوه كه مى دهكاتوه، وه سوپاسى خواى گه وره بکه كه بۆى ئاسان كردوى كه سيك كه فيرت

بكات، بۆيه دوعاى خير به رده وام بکه بۆ ئه و مامۆستايانه ی كه هه لگري پييازی سه له فى صالحن.

وصلی الله على نبينا محمد وعلى آله وصحبه وسلم.

مائپهري به ههشت

www.ba8.org

له دوعاى خير بي به شمان مه كه ن

(١٨) (من هدي السلف في طلب العلم: ٦٩).

(١٩) (شرح علل الترمذي: ٤٠٨ / ١، من هدي السلف في طلب العلم: ٧٠).